

การจัดการความรู้เพื่อเป็นเครื่องมือในการสร้างข้อเสนอการวิจัย

(Knowledge Management is the Tool / Technique for Building a Research Proposal)

สถานการณ์ของการพัฒนาประเทศโดยรวมทั้งทางเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม และการเมืองจะเป็นไปด้วยดี ย่อมจำเป็นต้องอาศัยบุคลากรที่มีสถานะเป็นนักวิจัยที่มีคุณลักษณะการมีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ การคิดค้นแสวงหานวัตกรรมใหม่ หรือการมีทักษะความเชี่ยวชาญในการวิเคราะห์สังเคราะห์ปัญหาของคุณภาพท้องถิ่น เพื่อนำไปสู่การกำหนดมาตรการนโยบายและในการพัฒนาประเทศ

นักวิจัยที่ประสบผลสำเร็จในการทำวิจัยอย่างบรรลุเป้าหมายประเด็นที่สำคัญยิ่งคือ จะต้องเป็นผู้มีทักษะในการจัดการความรู้เพื่อเป็นเครื่องมือในการสร้างข้อเสนอการวิจัย ซึ่งถือว่าเป็นบันไดขั้นแรกที่สามารถก้าวไปสู่การเริ่มงานวิจัย ดังนั้นเมื่องานวิจัยเรื่องแรกแล้วเสร็จบรรลุเป้าหมาย การเรื่องงานวิจัย เรื่องที่ 2 หรือที่ 3 หรือเรื่องต่อไปย่อมจะอาศัยการสร้างข้อเสนอการวิจัยที่ดีให้เข้าสู่กรอบการวิจัยของแหล่งเงินทุนการวิจัยของหน่วยงาน หรือสถาบันวิจัยต่างๆ ได้

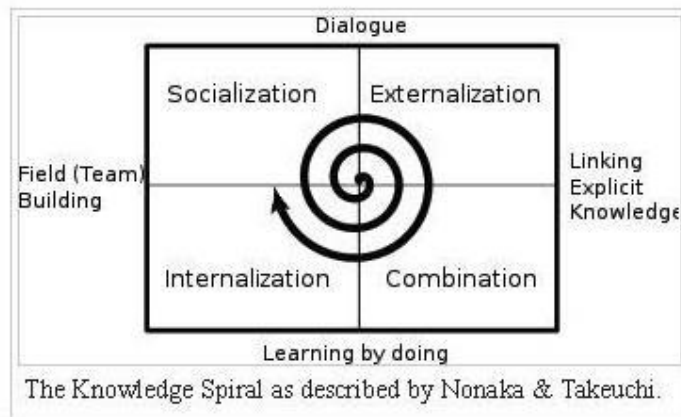
การสร้างข้อเสนอการวิจัย (Research Proposal) โดยใช้กระบวนการจัดการความรู้ (Knowledge Management) เป็นเครื่องมือเพื่อสร้างข้อเสนอการวิจัยอย่างเป็นผลสำเร็จ

- (1) ควรเป็นอย่างไร
- (2) มีขั้นตอนหรือกระบวนการจัดการความรู้อะไรบ้าง

(1) การทำความเข้าใจการจัดการความรู้ (KM) คือกระบวนการริเริ่ม การแลกเปลี่ยน การใช้และจัดการความรู้และข้อมูลขององค์กร และรวมถึงการนำเสนอทางการปฏิบัติที่หลากหลายมาผนึกเป็นองค์รวม เพื่อนำองค์กรไปสู่ความสำเร็จตามเป้าหมาย โดยการใช้ความรู้ที่เกิดประโยชน์สูงสุด

ประเภทของความรู้ได้จำแนกตามมิติของความรู้เป็น 2 ประเภท คือ ความรู้เกิดจากภายใน (Tacit Knowledge) เป็นความรู้ที่อยู่ภายในที่บุคคลอาจไม่เกิดความตระหนักรู้ เช่น สามารถกระทำการบางอย่างได้อย่างหนึ่งเป็นผลสำเร็จ ส่วนความรู้ที่เกิดจากภายนอก (Explicit Knowledge) เป็นความรู้ที่บุคคลผู้นั้นมีความตระหนักรู้ในองค์ความรู้ที่มีอย่างมีความเข้าใจและสามารถทำการสื่อสารกับผู้อื่นได้

SECI Model ที่นำเสนอโดย Ikujiro Nonaka ประกอบด้วย 4 องค์ประกอบ คือ Socialization (ปัจจัยการขัดเกลา) Externalization (ปัจจัยภายนอก) Combination (ปัจจัยการรวบรวม) และ Internalization (ปัจจัยภายใน) ซึ่งแต่ปัจจัยจะมีผลกระทบต่อกันตามการเคลื่อนไหวเป็นขดเกลียว (Spiral) ดังภาพ

ตาม Model องค์ความรู้จะขับเคลื่อนเป็นวงกลมเป็นเกลียวเข้าสู่กระบวนการซัดเกลลา โดยความรู้ที่เป็นปัจจัยภายในจะถูกสกัดเป็นความรู้ที่เป็นปัจจัยภายนอก (explicit knowledge) และความรู้ที่เป็นปัจจัยภายนอกจะเข้าสู่กระบวนการซัดเกลลาภายในกลับกลายเป็นความรู้ที่เป็นปัจจัยภายใน (implicit knowledge)

(2) การใช้การจัดการความรู้เป็นเครื่องมือในการสร้างข้อเสนอการวิจัย

เมื่อนักวิจัยได้เข้าใจความรู้ 2 ประเภทคือ Explicit Knowledge และ Implicit Knowledge ซึ่งความรู้ทั้ง 2 ประเภทสามารถผ่านเข้าสู่กระบวนการซัดเกลลาทั้งภายในและภายนอกเกิดการเปลี่ยนแปลงจาก Explicit Knowledge เป็น Implicit Knowledge ที่ติดอยู่ในระบบความคิดของบุคคลนั้น

ดังนั้นนักวิจัยจำเป็นต้องสร้างความรู้ให้กับตนเองทั้ง Explicit Knowledge และ Implicit Knowledge เพื่อสะสมให้เป็นทุนแห่งความรู้ (Knowledge Capital)

(2.1) ทุนแห่งความรู้ (Knowledge Capital) เกิดขึ้นกับนักวิจัยได้อย่างไร?

แหล่งข้อมูลที่นักวิจัยสามารถรวบรวมเป็นทุนแห่งความรู้ได้หลายแหล่งข้อมูลได้แก่

1. การร่วมทำงานกับชุมชน
2. การแสวงหาความรู้ Explicit Knowledge จากตำราเอกสาร งานวิจัย การได้ข้อมูลจากสื่อ On-line หนังสือพิมพ์ การฟังการบรรยายอภิปราย การร่วมประชุมสัมมนาทางวิชาการ
3. การจัดทำระบบฐานข้อมูล
4. การสร้างปฏิสัมพันธ์กับผู้ร่วมงานเพื่อแลกเปลี่ยนข้อมูล และการใช้ประโยชน์จากข้อมูล

5. การทบทวนข้อมูลเชิงประจักษ์ การศึกษาสถานการณ์ความเคลื่อนไหวของสถานการณ์ของชุมชนและประเทศด้วยวิธีการสำรวจเร่งด่วน (Rapid Appraisal)

จากที่กล่าวข้างต้นแหล่งข้อมูลที่เป็นทุนแห่งความรู้ (Knowledge Capital) หรือบางทฤษฎีเรียกทุนแห่งปัญญา (Intellectual Capital) สามารถจำแนกประเภท (1) ทุนทางโครงสร้าง (Structural Capital) หรือทุนทางนวัตกรรม (innovation capital) และ (2) ทุนทางกระบวนการ (Process Capital) บางทฤษฎีได้รวมทุนทางกระบวนการ และทุนขององค์กรเป็นทุนทางโครงสร้างซึ่งแล้วแต่นักทฤษฎีจะเสนอการจำแนกประเภทตามกรอบแนวคิดของตน

(2.2) นักวิจัยจัดระบบการจัดการความรู้ได้อย่างไร?

เมื่อนักวิจัยสามารถสะสมความรู้ซึ่งจะเป็นทุนทางความรู้โดยประกอบด้วยทฤษฎีแห่งความรู้ และวิธีการปฏิบัติต่างๆ นักวิจัยจำเป็นต้องนำมาจัดระบบการจัดการความรู้ขึ้น (Knowledge Management System : KMS) กล่าวคือนักวิจัยต้องมีความสามารถในการจัดประสบการณ์ให้เป็น Explicit Knowledge ดังนั้นประสบการณ์มีบทบาทสำคัญในการจัดระบบการจัดการความรู้ โดยเมื่อบุคคลได้รับข้อมูลใหม่และข้อมูลใหม่ได้รับการสกัดโดยผ่าน ประสบการณ์ของบุคคลนั้นย่อมจะพัฒนาเป็นความรู้ใหม่ หรือกล่าวอีกนัยหนึ่งคือเกิดการเชื่อมต่อระหว่างอดีตไปสู่ปัจจุบัน ผู้ที่เป็นนักวิจัยซึ่งสามารถรวบรวมองค์ความรู้เพื่อเป็นฐานสำคัญในการนำไปเรียบเรียงเป็นข้อเสนอกรวิจัย

(2.3) นักวิจัยทำแผนผังความรู้ได้อย่างไร? (Knowledge Map)

นักวิจัยจำเป็นต้องมีความสามารถในการจัดทำแผนผังความรู้ซึ่งหมายถึงชุดเครื่องมือหรือเทคนิควิธีที่ใช้ในการวิเคราะห์หรือสร้างกรอบความคิดเพื่อเชื่อมโยงระหว่างสิ่งที่รู้กับสิ่งที่ต้องการจะรู้คือระหว่าง Tacit หรือ Explicit Knowledge โดยนักวิจัยจะเขียนในลักษณะแผนภูมิ ซึ่งนักวิจัยสามารถกำหนดทิศทางจะนำไปสู่การบรรลุเป้าหมายในเรื่องหรือประเด็นปัญหาที่ต้องการจะรู้ โดยจะมีองค์ความรู้อื่นๆ ที่สนับสนุนเพื่อนำไปสู่ทิศทางเป้าหมายในประเด็นปัญหาที่ต้องการจะรู้

Knowledge Map ที่เป็นที่รู้จักอย่างแพร่หลายจะใช้เรียก “Mind Mapping” ที่พัฒนาขึ้นโดย Tony Buzan (Buzan 2003) ทำให้นักวิจัยสามารถสร้างกรอบความคิดจากการสร้างแผนผังสภาพปัญหาและวิธีการแก้ไขโดยการนำความรู้ที่มีการจัดระบบมาใช้ประโยชน์

(3) การศึกษากรอบการวิจัยของสถาบันการวิจัยเพื่อจัดทำข้อเสนอการวิจัย

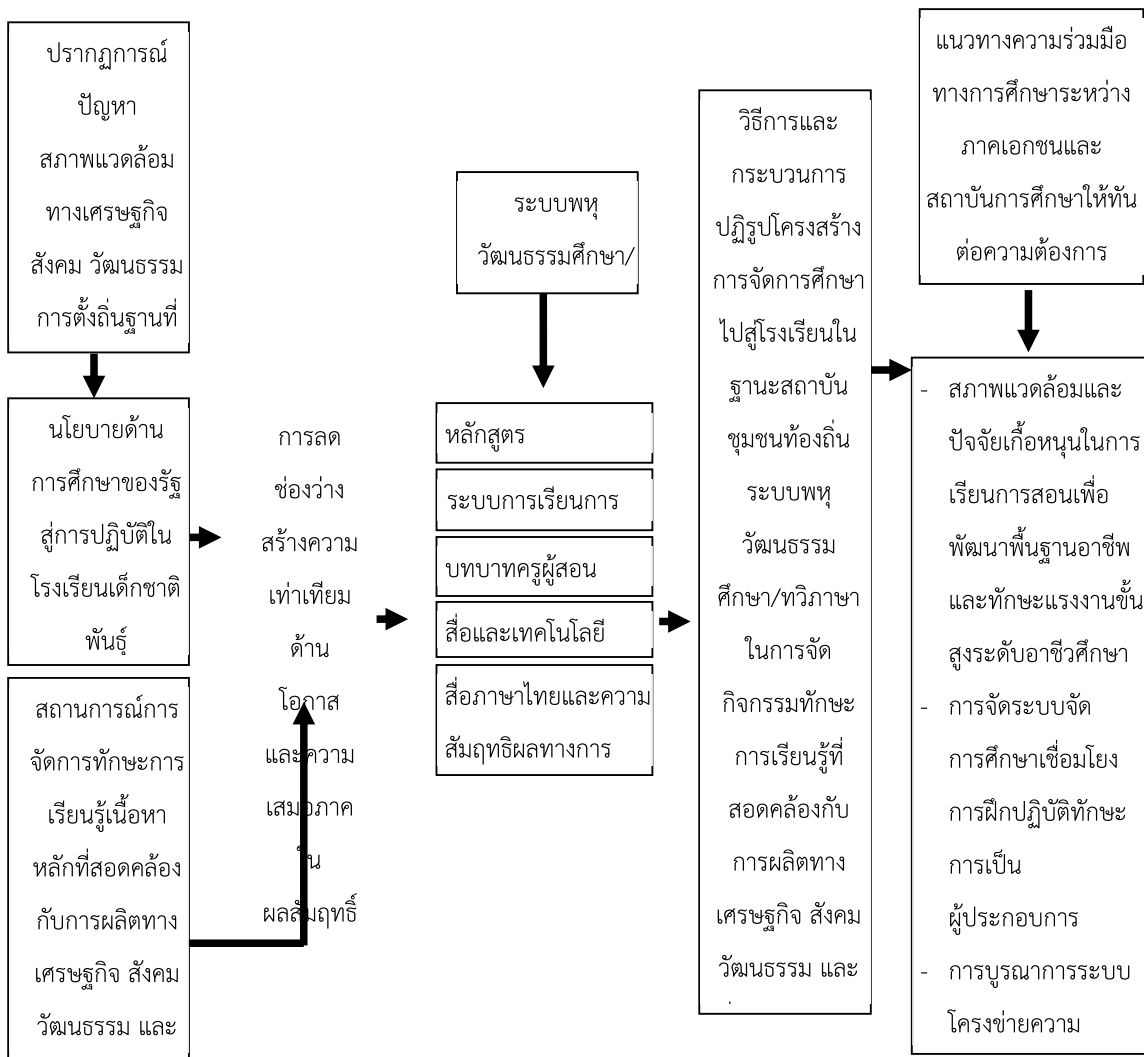
นักวิจัยกรอบการวิจัยตามประกาศของสถาบันวิจัยหรือหน่วยงานวิจัยโดยศึกษาประเด็นการวิจัยตามทุนความรู้ที่นักวิจัยได้สะสมทั้งจาก Explicit Knowledge และ Implicit หรือ Tacit Knowledge

เช่นตัวอย่าง ประเด็นการจัดการศึกษาของโรงเรียนในท้องถิ่นทุรกันดารแก่นักเรียนด้วยโอกาส

(3.1) กรอบแนวคิดของการวิจัยที่ได้รับการอนุมัติงบประมาณจากสำนักงานคณะกรรมการวิจัย

แห่งชาติ ระยะที่ 1

แผนภูมิที่ 1 ระยะที่ 1 จากกรอบแนวคิดของการวิจัย โครงการวิจัยเรื่อง “ความเท่าเทียมด้านโอกาสและเสมอภาคในความสัมพันธ์ ผลทางการศึกษาขั้นพื้นฐานเพื่อพัฒนาอาชีพศึกษาในการเตรียมแรงงานของประเทศและประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน: การจัดการศึกษา เด็กชาติพันธุ์” ระยะที่ 1จะเป็นปัจจัยนำเข้า (Inputs) ของโครงการวิจัย ระยะที่ 2 ซึ่งจะเป็นกระบวนการการเปลี่ยนแปลงและพัฒนาทักษะฝีมือแรงงานระดับต้นของโรงเรียนและชุมชนท้องถิ่นชาติพันธุ์ในการกำหนดนโยบายความเท่าเทียมด้านโอกาสและเสมอภาคในการเข้าสู่ระบบการเรียนอาชีพศึกษาและการมีงานทำของนักเรียนชาติพันธุ์ จะเป็นกรอบแนวคิดการวิจัยในโครงการวิจัยระยะที่ 2 ปรากฏในแผนภูมิที่ 2

(3.2) กรอบแนวคิดของการวิจัยที่ได้รับการอนุมัติงบประมาณจากสำนักงานคณะกรรมการการวิจัยแห่งชาติ ระยะที่ 2

แผนภูมิที่ 2 กรอบแนวความคิดของการวิจัยโครงการวิจัยระยะที่ 2

